

پیش بینی گرایش به خیانت زناشویی بر اساس صمیمیت جنسی و میزان استفاده از فضای مجازی شمالی

فرشته آذری^۱، مهدیه علی نیا^۲

^۱ کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد قوچان.

^۲ کارشناس ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد قوچان.

نام نویسنده مسئول:

مهدیه علی نیا

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۹/۲۳

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۱/۰۶

چکیده

هدف پژوهش حاضر پیش بینی گرایش به خیانت زناشویی براساس صمیمت جنسی و میزان استفاده از فضای مجازی می باشد. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ روش توصیفی - تحلیلی با استفاده از ابزار پرسشنامه می باشد. آماری این پژوهش را کلیه زنان و مردان متأهل شهر مشهد در سال ۱۳۹۷ تشکیل داده اند و حجم نمونه ۲۰۰ نفر انتخاب شدند و از روش نمونه گیری خوشه ای استفاده شده است. نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنف نرمال بودن داده ها را نشان داد. نتایج فرضیه اول پژوهش نشان داد بین دو متغیر خیانت زناشویی با متغیر میزان استفاده از شبکه های مجازی رابطه معنادار وجود دارد. در راستای آزمون این فرضیه مجذور تعدیل شده ضریب همبستگی چندگانه نشان داد که مولفه صمیمیت روانشناختی ۰/۱۲۶ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی را تبیین می کند. همچنین بر پایه مدل دوم و با اضافه شدن مولفه صمیمیت عقلانی ۰/۱۶۲ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی تبیین شده است. در ضمن بر پایه مدل سوم با اضافه شدن مولفه صمیمیت زیباشناختی ۰/۱۹۲ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی تبیین شده است. لیکن بر پایه مدل چهارم با اضافه شدن مولفه صمیمیت تفریحی - اجتماعی ۰/۲۱۹ از واریانس گرایش به خیانت تبیین شده است. در تبیین فرضیه سوم پژوهش می توان گفت رسانه ها و شبکه های مجازی همانند فیس بوک، توئیتر، اینستاگرام و امروزه تبدیل به وسیله ابتدائی ارتباط در اکثر کشورها شده است و افراد ساعات زیادی از روز را در این شبکه ها میگذرانند.

واژگان کلیدی: خیانت زناشویی، صمیمت جنسی، فضای مجازی.

مقدمه

رضایت زناشویی یکی از عوامل موثر در ثبات و پایداری خانواده ها و در عین حال بهداشت روانی همسران و فرزندان و همچنین جامعه است. در روابط زناشویی عوامل متعددی باعث رضایت همسران از یکدیگر می شود. سازگاری زناشویی بر بسیاری از ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان ها تأثیر می گذارد. در واقع سنگ زیربنای عملکرد خوب خانواده است و نقش والدینی را تسهیل می کند، عمر زن و شوهر را زیاد می کند (کومبز، ۱۹۹۱)، باعث افزایش سلامتی (دمو، آلین، ۱۹۹۶)، توسعه اقتصادی، رضایت بیشتر از زندگی، کاهش مشکلات روان شناختی، مدیریت بهتر تعارض (آبراهام و براین، ۲۰۰۰)، مهارت های ارتباطی و حل مسأله (جانسون و همکاران، ۲۰۰۵) و مهارت های بهتر حل تعارضات می شود (حسینی نسب و همکاران، ۱۳۸۸: ۵۸). اما در صورتی که سازگاری وجود نداشته باشد، این جنبه های مثبت از بین می روند و باعث مشکلات عدیده ای هم در زمینه ی فردی و هم اجتماعی می شود. با توجه به اینکه مسائل ناشی از ناسازگاری که حتی بسیاری از مواقع به طلاق نیز می انجامد هم فردی و هم اجتماعی است باید با ترکیبی از دیدگاه های جامعه شناختی و روان شناسی به آن پرداخت و عوامل مؤثر بر آن را بررسی کرد. خانواده نهادی است که از یک سو با جامعه ی بزرگتر در تعامل است و از سوی دیگر مستقیماً با فرد در ارتباط است. اهمیت این نهاد به حدی است که برخی از صاحب نظران آنرا از ارکان اساسی جامعه به حساب می آورند و تحقق جامعه ی سالم را در گرو دستیابی با خانواده ی سالم می پندارند (مهرابی زاده هنرمند، ۱۳۸۹: ۱۲۶).

یکی از مهم ترین عواملی که بر بقاء، دوام و رشد خانواده اثر می گذارد، روابط سالم و مبتنی بر سازگاری و تفاهم بین اعضاء، به خصوص زن و شوهر است. سازگاری زناشویی به عنوان یکی از مهم ترین عوامل اثر گذار بر عملکرد خانواده است (سینها و مکرچی، ۱۹۹۹: ۶۳۴). سازگاری زناشویی بر کیفیت عملکرد والدینی، طول عمر، میزان سلامت، رضایت از زندگی، میزان احساس تنهایی، رشد و تربیت فرزندان، روابط اجتماعی و گرایش به انحرافات اجتماعی تأثیر دارد (مهرابی زاده هنرمند و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۲۶). اما چنانچه زندگی زناشویی شرایطی نامساعد را برای ارضای نیازهای مختلف همسران ایجاد کند، نه تنها جنبه های مثبت ازدواج تحقق نمی یابد، بلکه اثری منفی و گاه جبران ناپذیر را به جا خواهد گذاشت. این اثرات منفی فقط برای همسران نیست بلکه طیف وسیعی از اختلالات را در فرزندان آنان ایجاد می کند که از میان آن می توان به گوشه گیری، افسردگی، ضعف در شایستگی اجتماعی، ضعف در عملکرد تحصیلی و مشکلات ارتباطی اشاره کرد (لورنسیو، ۲۰۰۹؛ به نقل از دانش، ۱۳۸۹). طبق یافته های پژوهش های مختلف در اوایل ازدواج تقریباً تمام زوج ها رضایت زناشویی بالایی را گزارش می کنند (برومن، ۲۰۰۵) اما در بسیاری از ازدواج ها علائم نارضایتی در چند سال اول زندگی بروز می کند (هالفورد، ساندروز و بهرنس، ۲۰۰۱) و کاهش رضایت زناشویی نیز با خطر بالای طلاق همراه است. به نحوی که در سال های اخیر بخش بزرگی از ازدواج ها در سال های نخست (وروف، یانگ و کان، ۲۰۰۰) به ویژه هفت سال اول به طلاق منجر می شود و باعث افزایش طلاق شده است (گاتمن و لونسون، ۲۰۰۲). نقش خانواده به عنوان کوچکترین واحد اجتماعی با کارکرد های مختلف آن می تواند هم در جنبه مثبت آن یعنی ایجاد کانون آرامش، و هم در جنبه ی منفی اش یعنی ایجاد آسیب های اجتماعی بسیار مهم و تأثیرگذار باشد (رابز، اسلاتچر، ترامبلو و مک گین^۱، ۲۰۱۴). خانواده به لحاظ قدمت، ابتدایی ترین و از لحاظ گستردگی، جهان شمول ترین سازمان یا نهاد اجتماعی است. این امر نشان می دهد که خانواده واجد ارزش های بسیار مهمی برای فرد و نوع انسان می باشد (احمدی و عابدی، ۱۳۸۴). آنچه در ازدواج مهم است سازگاری و رضایت زناشویی^۲ است. زن و مرد به دلایل مختلف از جمله شناخت ناکافی از یکدیگر، انتظارات و توقعات غیر واقعی از ازدواج و همسر، مشکلات اقتصادی، اجتماعی و اخلاقی، مسائل و مشکلات بسیاری را در زندگی زناشویی تجربه می کنند. تعارضات زناشویی^۳ که زیربنای بی ثباتی ازدواج را پایه ریزی می کند، به عنوان شاخصی در تقابل با سازگاری موجب کاهش رضایت و کیفیت زندگی (رستمی، ابوالقاسمی و نریمانی، ۱۳۹۲) و همچنین افزایش احتمال گرایش به خیانت (عزتی و کاکابراتی، ۱۳۹۵) و غیره می شود. خیانت زناشویی^۴ موضوعی است که زوج در مانگران به صورت منظم با آن مواجه می شوند و می تواند تجربه ای گیج کننده و دردناک برای همه ی کسانی باشد که با آن درگیرند. خیانت شامل برقراری ارتباط یک فرد متأهل با جنس مخالف، خارج از چارچوب خانواده، و عبور فرد از مرز روابط زناشویی با برقراری صمیمت فیزیکی یا عاطفی با فردی خارج از حیطه زناشویی است (رفیعی و جمهری، ۱۳۹۸). در آمریکا بیشتر افرادی که در حال ازدواج هستند، انتظار دارند که تک همسری باشند و میزان مخالفت با روابط جنسی فرا زناشویی، بسیار بالاست (جانسون^۵ و همکاران، ۲۰۰۲)؛ با این وجود، حدود ۲۱ درصد از مردان و ۱۱ درصد زنان در گروه های بزرگسال، درگیر شدن در روابط جنسی، فرا زناشویی را در مرحله ای از زندگی شان گزارش می کنند (استفانو و الا^۶، ۲۰۱۲). در واقع خیانت نوعی اختلال و بیماری در رفتار به شمار می رود، زیرا با توجه به عوارض ناپهنجار و نامطلوبی که به همراه دارد، آسیب ها

¹ . Robles, Slatcher, Trombello & McGinn

² . marital compatibility

³ . marital conflict

⁴ . marital Infidelity

⁵ . Johnson

⁶ . Stefano & Oala

و مشکلات مختلفی را برای زوجین ایجاد می‌کند. پژوهشی نشان دادند افرادی که خیانت همسر را تجربه می‌کنند ۶ بار بیشتر احتمال دارد که به عنوان افراد دارای اختلال روانی تشخیص داده شوند (به نقل از برند، مارکی، میلز و هودگش^۷، ۲۰۰۷).

یکی دیگر از مواردی که پژوهش‌ها نشان داده‌اند بر گرایش یا احتمال ارتکاب خیانت زناشویی تاثیر گذار است، میزان استفاده از فضای مجازی^۸ است. ویژگی‌های منحصر بفرد فضای مجازی موجب استقبال عظیم مردم در سراسر جهان از آن شده است، تاجایی که فضای مجازی بخش مهمی از زندگی مدرن امروز به شمار می‌رود. در واقع شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی با قیضه کردن اوقات مردم، دارای اهدافی فرهنگی است که بزرگترین این اهداف نوجوانان و جوانان و خانواده است. این واقعیت را نباید نادیده گرفت که ارزش‌های غیراخلاقی و غیرموجه به راحتی از طریق فضای مجازی در قالب قواعد و هنجارها و نمادها قابل پیاده شدن در جامعه است. فضای مجازی با توجه به توانمندی‌هایی که دارد، یکی از عوامل بسیار مهم دگرگونی ارزش‌ها و باورها می‌باشد، و قادر است با برنامه‌ریزی‌های دقیق و کنترل شده، اندیشه‌های مردم یک جامعه را شکل دهد و رفتار آنان را به صورت دلخواه سمت و سو دهد و از این طریق آسیب‌های زیادی بر جای می‌گذارد (عدلی‌پور، قاسمی و کیان‌پور، ۱۳۹۲).

همچنین صمیمیت^۹ از عواملی است که نقش بسزایی در افزایش میزان رضیت زناشویی افراد متاهل داشته و در نتیجه می‌تواند زوجین را از داشتن روابط نامشروع و خیانت بازدارد (برهانی‌زاد و عبدی، ۱۳۹۶). نزدیکی به همسر، به اشتراک گذاری ارزش‌ها و ایده‌ها، فعالیت‌های مشترک، روابط جنسی، شناخت از یکدیگر و رفتارهای عاطفی نظیر نوازش کردن و غیره تحت عنوان صمیمیت تعریف می‌شود (پاتریک، سلز، گیوردانو و تولا^{۱۰}، ۲۰۰۷). یکی از انواع آن صمیمیت جنسی^{۱۱} است و عبارت است از نیاز به درمیان نهادن، سهیم شدن و ابراز افکار، احساسات و خیالپردازی‌های جنسی با همسر، در میان گذاشتن تجارب عاشقانه با یکدیگر، نیاز به تماس بدنی، آمیزش جنسی و روابطی می‌شود که برای برانگیختن، تحریک و رضایت جنسی طرح‌ریزی می‌شود. مشاوران در طول سال‌ها کار با مراجعان متوجه گردیده‌اند که صمیمیت جنسی بیشترین حساسیت و در عین حال بیشترین مشکلات را برای زوجها به ارمغان می‌آورد. اگر زوجین نسبت به تفاوت‌های خود در تقاضاهای جنسی و تمایلات مختلف‌شان در آمیزش جنسی آگاهی داشته باشند، می‌توانند قبل از آن که ارتباطشان دچار مشکل گردد آن را بهبود دهند و اگر زوجین نسبت به صمیمیت جنسی خود آگاه نباشند باید شاهد برون‌ریزی مشکلات و کاهش رضایت زناشویی و پیامدهای آن باشند (بطلانی، احمدی، شاه‌سیاه، بهرامی و محبی، ۱۳۸۹).

خانواده مولد نیروی انسانی و معبر سایر نهادهای اجتماعی است، به گونه‌ای که بهنجاری و نابهنجاری جامعه در گرو شرایط عمومی خانواده‌هاست و هیچ یک از آسیب‌های اجتماعی فارغ از تأثیر خانواده پدید نمی‌آید (حمیدی، افروز، کیامنش و رسول‌زاده، ۱۳۸۳). متأسفانه میزان تعارضات زناشویی در کشور در حال رشد و افزایش است (بهاری، فاتحی‌زاده، سیداحمدی، مولوی و بهرامی، ۱۳۸۹) و پیامدهای نامطلوبی برای زوجین و فرزندان برجای می‌گذارد که از آن جمله می‌توان به خیانت یا طلاق اشاره کرد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که بعد از کشف خیانت همسر، افراد هیجانات شدیدی مثل انکار، خشم، عصبانیت و افسردگی بروز می‌دهند؛ و حتی پیامدهایی نظیر ضرب و شتم، قتل همسر و اقدام به خودکشی (گوردون^{۱۲} و همکاران، ۲۰۰۵) نیز پس از خیانت زناشویی گزارش شده است. با توجه به این موارد، شناسایی عواملی که موجب خیانت می‌شود بسیار حائز اهمیت است.

یکی از مواردی که در بسیاری از ابعاد فرهنگی - خانوادگی از قبیل نگرش منفی به طلاق و اعتقادات مذهبی و نگرش مثبت به روابط نامشروع خارج از خانواده (دیوبند، مسعودنیا و جسمانی، ۱۳۹۲) اثرگذار است، فضای مجازی و رسانه‌های نوپدید است. باتوجه به اینکه فضای مجازی امروزه بسیار در دسترس قرار دارد و قطعاً برنامه‌های آن با اهداف دینی و اخلاقی خانواده که به دنبال رشد و تعالی است، در تضاد است، مصداق ابزار دشمنان در جنگ نرم در نظر گرفته می‌شود که می‌تواند مولفه‌ای قوی برای انتقال و گسترش ارزش‌های فرهنگی و اجتماعی به یک جامعه باشد. فلذا در نظر گرفتن عواملی که می‌تواند، اثر تراکمی ایجاد کرده و مسیر خیانت زناشویی را سهل‌الوصول جلوه نماید، ضروری به نظر می‌رسد. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نارضایتی و عدم صمیمیت در روابط جنسی از علل جستجوی روابط جنسی رضایت-بخش در خارج از محیط خانواده است (مکنیل و بیرز^{۱۳}، ۲۰۰۵)، که این عوامل می‌تواند به عنوان زمینه‌ساز خیانت زناشویی در نظر گرفته شود. با توجه به مطالب ذکر شده و در نظر گرفتن این نکته که تاکنون پژوهشی به بررسی نقش صمیمیت جنسی و میزان استفاده از فضای

7. Brand, Markey, Mills & Hodges

8. amount of cyberspace usage

9. Intimacy

10. Patrick, Sells, Giordano & Tollerud

11. Sexual Intimacy

12. Gordon

13. MacNeil & Byers

مجازی در پیش‌بینی گرایش به خیانت زناشویی نپرداخته است، پژوهش حاضر در صدد پاسخگویی به این سوال اساسی است که آیا صمیمیت جنسی و میزان استفاده از فضای مجازی به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند؟

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی: صمیمت جنسی و میزان استفاده از فضای مجازی به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند.

فرضیه فرعی اول: بین صمیمت جنسی با گرایش به روابط فرازناشویی رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه فرعی دوم: بین میزان استفاده از فضای مجازی با گرایش به روابط فرازناشویی رابطه معناداری وجود دارد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر اهداف بنیادی، از نظر نوع داده‌ها کمی و از نظر روش‌شناسی توصیفی و از نوع همبستگی است. در این پژوهش صمیمیت جنسی و میزان استفاده از فضای مجازی به عنوان متغیرهای پیش‌بین و گرایش به روابط فرازناشویی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شد. همچنین، در این تحقیق از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام برای پیش‌بینی متغیر ملاک با استفاده از متغیرهای پیش‌بین استفاده شده است. برای تحلیل آماری داده‌ها، از فنون آمار استنباطی و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام به کمک نرم افزار SPSS.V.22 استفاده شد.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این پژوهش را کلیه زنان و مردان متأهل شهر مشهد در سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

روش نمونه‌گیری نیز به صورت نمونه‌گیری خوشه ای می‌باشد؛ به این صورت که از بین نواحی نه‌گانه شهر مشهد یک ناحیه به صورت تصادفی انتخاب خواهد شد. با توجه به اینکه حجم جامعه موردنظر قابل محاسبه نبوده و از فرمول‌هایی نظیر کلاین و یا جدول استاندارد مورگان نمی‌توان استفاده نمود، با توجه به پیشنهاد بسیاری از پژوهشگران که حجم نمونه ۲۰۰ نفری را برای پژوهش‌های رگرسیونی کافی می‌دانند (هولتر، ۱۹۸۳؛ گارور و منتزر، ۱۹۹۹؛ سیو، ۲۰۰۶؛ هو، ۲۰۰۸؛ به نقل از اکبری، ۱۳۹۵) در این پژوهش نیز حجم نمونه ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شده شد.

ابزار گردآوری اطلاعات

مقیاس نگرش به خیانت زناشویی: این مقیاس توسط واتلی در سال ۲۰۰۶ تهیه شده است. این مقیاس دارای ۱۲ عبارت است که هر سوال در طیف هفت‌گانه از بسیار موافقم تا بسیار مخالفم قرار گرفته است. عبارات شامل جملاتی راجع به احساسات منفی و مثبت نسبت به مقوله خیانت است و تفکر افراد نسبت به مسائل مربوط به خیانت زناشویی است، در واقع این مقیاس مقدار تمایل یا عدم‌تمایل به خیانت را می‌سنجد (واتلی، ۲۰۰۶). در ایران این مقیاس توسط عبدالله‌زاده در سال ۱۳۸۹ در بین ۳۸۳ نفر از زنان و مردان ساکن علی‌آباد و بهشهر هنجاریابی شده است و آلفای کرونباخ آن ۰/۸۴ گزارش شد. همچنین در پژوهش عجم (۱۳۹۵) میزان آلفای کرونباخ آن ۰/۸۹ گزارش شده است.

پرسشنامه‌ی نیازهای صمیمیت باگاروزی: این پرسشنامه توسط باگاروزی، در سال ۲۰۰۵، تهیه و تنظیم شده است. این پرسشنامه دارای ۴۱ سؤال است و نیازهای صمیمیت زوجین و ابعاد آن که شامل عاطفی، روانشناختی، عقلانی، جنسی، جسمانی، معنوی، زیبا شناختی و اجتماعی- تفریحی را مورد بررسی قرار می‌دهد. در این پرسشنامه برای هر یک از ابعاد صمیمیت به جز بعد معنوی که ۶ سؤال دارد، ۵ سؤال جهت ارزیابی در نظر گرفته شده است و در یک طیف ده‌گزینه‌ای از ۱ (ابداً این نیاز در من وجود ندارد) تا ۱۰ (کاملاً این نیاز در من وجود دارد)، درجه‌بندی شده است. کمترین نمره ۴۱ و بیشترین نمره ۴۱۰ می‌باشد. باگاروزی (۲۰۰۵) پایایی این مقیاس به روش آلفای کرونباخ در دامنه‌ی ۰/۷۴ تا ۰/۹۱ و روایی آن را مطلوب گزارش کرد. در ایران نیز خسته و حسینیان (۱۳۸۷) پایایی پرسشنامه را با استفاده از آلفای کرونباخ برای صمیمیت عاطفی ۰/۸۹، صمیمیت روانشناختی ۰/۸۰، صمیمیت عقلانی ۰/۸۱، صمیمیت جنسی ۰/۹۱، صمیمیت فیزیکی ۰/۸۰، صمیمیت زیبا شناختی ۰/۷۶، صمیمیت اجتماعی - تفریحی ۰/۵۱، صمیمیت معنوی ۰/۶۵ و برای صمیمیت کل ۰/۸۲ به دست آوردند و روایی صوری و محتوایی آن را نیز مورد تایید قرار دادند.

مقیاس میزان استفاده از فضای مجازی: این متغیر براساس پرسشنامه محقق ساخته دال بر میزان ساعات استفاده از ماهواره و ترجیح آن بر سایر فعالیت‌ها مورد ارزیابی و سنجش قرار گرفت.

یافته ها

فرضیه اول: میزان استفاده از فضای مجازی قادر به پیش بینی گرایش به خیانت در زنان و مردان متأهل شهر مشهد است.

جدول ۱: فهرست متغیرهای وارد شده در تحلیل رگرسیون گرایش به خیانت زناشویی بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی

مدل	متغیر پیش‌بینی وارد شده	متغیر ملاک	روش
۱	گرایش به خیانت زناشویی	میزان استفاده از فضای مجازی	گام به گام

نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که در گام اول متغیر میزان استفاده از فضای مجازی وارد تحلیل رگرسیون گام به گام شده است که نقش پیش‌بینی کننده در گرایش به خیانت زناشویی داشته باشد.

جدول ۲: خلاصه مدل رگرسیون گرایش به خیانت زناشویی بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی

مدل	متغیر	R	R ²	AR ²	SE
۱	میزان استفاده از فضای مجازی	۰/۳۰۲	۰/۰۹۱	۰/۰۸۷	۱۰/۹۰

در راستای آزمون این فرضیه نتایج مجذور تعدیل شده ضریب همبستگی چندگانه نشان می‌دهد که بر پایه مدل اول میزان استفاده از فضای مجازی ۰/۰۹۱ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی را تبیین می‌کند.

جدول ۳: خلاصه تحلیل واریانس متغیرهای پیش‌بینی کننده گرایش به خیانت زناشویی بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی

مدل	منبع تغییرات	S.S	d.f	M.S	F	P
۱	رگرسیون	۲۳۱۷/۶۵۵	۱	۲۳۱۷/۶۵۵	۱۹/۸۵۲	۰/۰۰۱**
	باقی مانده	۲۳۱۱۶/۳۲۵	۱۹۸	۱۱۶/۷۴۹		
	کل	۲۵۴۳۳/۹۸۰	۱۹۹			

$***p < ۰/۰۱, n = ۲۰۰$

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که بر اساس مدل اول میزان استفاده از فضای مجازی ($P < ۰/۰۱, F(۱, ۱۹۸) = ۱۹/۸۵۲$) به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۴: ضرایب رگرسیون پیش‌بینی گرایش به خیانت زناشویی بر اساس میزان استفاده از فضای مجازی

مدل	ضریب	B	SE	Beta	t	P
۱	ثابت	۰/۸۹۷	۷/۱۳۶		۰/۱۲۶	۰/۹۰۰
	میزان استفاده از فضای مجازی	۰/۰۸۹	۰/۰۳۸	۰/۳۰۲	۴/۴۵۶	۰/۰۰۱**

$***p < ۰/۰۱, n = ۲۰۰$

نتایج جدول ۴-۱۲ با ملاحظه وزن استاندارد شده بتا بر اساس مدل اول نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر در میزان استفاده از فضای مجازی باعث ۰/۳۰۲ انحراف معیار تغییر در نمرات گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان می‌شود.

فرضیه دوم: میزان صمیمیت زوجین قادر به پیش بینی گرایش به خیانت در زنان و مردان متأهل شهر مشهد است.

جدول ۵: فهرست متغیرهای وارد شده در تحلیل رگرسیون گرایش به خیانت زناشویی بر اساس صمیمیت

مدل	متغیر پیش‌بینی وارد شده	متغیر ملاک	روش
۱	گرایش به خیانت زناشویی	صمیمیت روانشناختی	گام به گام
۲	گرایش به خیانت زناشویی	صمیمیت عقلانی	گام به گام
۳	گرایش به خیانت زناشویی	صمیمیت زیبا شناختی	گام به گام
۴	گرایش به خیانت زناشویی	صمیمیت تفریحی-اجتماعی	گام به گام

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که در گام اول مولفه‌های متغیر صمیمیت وارد تحلیل رگرسیون گام به گام شده است، در گام اول فقط مولفه صمیمیت روانشناختی نقش پیش‌بینی کننده در گرایش به خیانت زناشویی داشته است. همچنین در گام دوم نیز مولفه صمیمیت عقلانی توانسته است نقش پیش‌بینی کننده در گرایش به خیانت زناشویی داشته باشد. در ضمن در گام سوم نیز مولفه صمیمیت زیباشناختی توانسته نقش پیش‌بینی کننده در گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان داشته باشد. لیکن در گام چهارم نیز مولفه صمیمیت تفریحی-اجتماعی توانسته نقش پیش‌بینی کننده در گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان داشته باشد.

جدول ۶: خلاصه مدل رگرسیون گرایش به خیانت زناشویی بر اساس صمیمیت

مدل	متغیر	R	R ²	AR ²	SE
۱	صمیمیت روانشناختی	۰/۳۵۵	۰/۱۲۶	۰/۱۲۲	۱۰/۵۹۵
۲	صمیمیت عقلانی	۰/۴۰۲	۰/۱۶۲	۰/۱۵۳	۱۰/۴۰۴
۳	صمیمیت زیبا شناختی	۰/۴۳۸	۰/۱۹۲	۰/۱۷۹	۱۰/۲۴۰
۴	صمیمیت تفریحی-اجتماعی	۰/۴۶۸	۰/۲۱۹	۰/۲۰۳	۱۰/۰۹۲

در راستای آزمون این فرضیه نتایج مجذور تعدیل شده ضریب همبستگی چندگانه نشان می‌دهد که بر پایه مدل اول مولفه صمیمیت روانشناختی ۰/۱۲۶ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی را تبیین می‌کند. همچنین بر پایه مدل دوم و با اضافه شدن مولفه صمیمیت عقلانی ۰/۱۶۲ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی تبیین شده است. در ضمن بر پایه مدل سوم با اضافه شدن مولفه صمیمیت زیباشناختی ۰/۱۹۲ از واریانس گرایش به خیانت زناشویی تبیین شده است. لیکن بر پایه مدل چهارم با اضافه شدن مولفه صمیمیت تفریحی-اجتماعی ۰/۲۱۹ از واریانس گرایش به خیانت تبیین شده است.

جدول ۷: خلاصه تحلیل واریانس متغیرهای پیش‌بینی کننده گرایش به خیانت زناشویی بر اساس صمیمیت

مدل	منبع تغییرات	S.S	d.f	M.S	F	P
۱	رگرسیون	۳۲۰۳/۸۲۶	۱	۳۲۰۳/۸۲۶	۲۸/۵۳۶	۰/۰۰۱**
	باقی مانده	۲۲۲۳۰/۱۵۴	۱۹۸	۱۱۲/۱۷۴		
	کل	۲۵۴۳۳/۹۸۰	۱۹۹			
۲	رگرسیون	۴۱۰۷/۶۶۷	۲	۲۰۵۳/۸۳۳	۱۸/۹۷۲	۰/۰۰۱**
	باقی مانده	۲۱۳۲۶/۳۱۳	۱۹۷	۱۰۸/۲۵۵		
	کل	۲۵۴۳۳/۹۸۰	۱۹۹			
۳	رگرسیون	۴۸۷۸/۰۶۳	۳	۱۶۲۶/۰۲۱	۱۵/۵۰۴	۰/۰۰۱**
	باقی مانده	۲۰۵۵۵/۹۱۷	۱۹۶	۱۰۴/۸۷۷		
	کل	۲۵۴۳۳/۹۸۰	۱۹۹			
۴	رگرسیون	۵۵۷۳/۰۲۴	۴	۱۳۹۳/۲۵۶	۱۳/۶۷۹	۰/۰۰۱**
	باقی مانده	۱۹۸۶۰/۹۵۶	۱۹۵	۱۰۱/۸۵۱		
	کل	۲۵۴۳۳/۹۸۰	۱۹۹			

** $p < 0.01$, $n = 200$

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان می‌دهد که بر اساس مدل اول مولفه صمیمیت روانشناختی ($F(1, 198) = 28.536$, $P < 0.01$) به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان را پیش‌بینی می‌کند. همچنین بر اساس مدل دوم مولفه صمیمیت عقلانی ($F(2, 197) = 18.972$, $P < 0.01$) به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان را پیش‌بینی می‌کند. در ضمن بر اساس مدل سوم مولفه صمیمیت زیباشناختی ($F(3, 196) = 15.504$, $P < 0.01$) به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان را پیش‌بینی می‌کند. لیکن بر اساس مدل چهارم مولفه صمیمیت تفریحی-اجتماعی ($F(4, 195) = 13.679$, $P < 0.01$) به طور معناداری گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۸: ضرایب رگرسیون پیش‌بینی گرایش به خیانت زناشویی بر اساس صمیمیت

مدل	ضریب	B	SE	Beta	t	P
۱	ثابت	۴۶/۶۱۵	۲/۷۴۵		۱۶/۹۸۴	۰/۰۰۱**
	صمیمیت روانشناختی	-۰/۵۹۲	۰/۱۱۱	-۰/۳۵۵	-۵/۳۴۲	۰/۰۰۱**
۲	ثابت	۵۲/۰۷۷	۳/۲۹۲		۱۵/۸۱۹	۰/۰۰۱**
	صمیمیت روانشناختی	-۰/۵۸۰	۰/۱۰۹	-۰/۳۴۷	-۵/۳۲۰	۰/۰۰۱**
	صمیمیت عقلانی	-۰/۲۶۲	۰/۰۹۱	-۰/۱۸۹	-۲/۸۸۹	۰/۰۰۴**
۳	ثابت	۵۷/۰۰۶	۳/۷۱۶		۱۵/۳۴۲	۰/۰۰۱**
	صمیمیت روانشناختی	-۰/۵۶۱	۰/۱۰۷	-۰/۳۳۶	-۵/۲۲۵	۰/۰۰۱**
	صمیمیت عقلانی	-۰/۲۷۴	۰/۰۸۹	-۰/۱۹۸	-۳/۰۷۲	۰/۰۰۲**
	صمیمیت زیبا شناختی	-۰/۲۹۹	۰/۱۱۰	-۰/۱۷۵	-۲/۷۱۰	۰/۰۰۷**
۴	ثابت	۶۴/۷۶۹	۴/۷۱۶		۱۳/۷۳۴	۰/۰۰۱**
	صمیمیت روانشناختی	-۰/۵۷۷	۰/۱۰۳	-۰/۳۴۶	-۵/۴۴۵	۰/۰۰۱**
	صمیمیت عقلانی	-۰/۲۷۰	۰/۰۸۸	-۰/۱۹۵	-۳/۰۷۳	۰/۰۰۲**
	صمیمیت زیبا شناختی	-۰/۳۴۸	۰/۱۱۰	-۰/۲۰۴	-۳/۱۶۱	۰/۰۰۲**
	صمیمیت تفریحی-اجتماعی	-۰/۳۲۱	۰/۱۲۳	-۰/۱۶۸	-۲/۶۱۲	۰/۰۱۰**

**p < ۰/۰۱, n = ۲۰۰

نتایج جدول ۸ با ملاحظه وزن استاندارد شده بتا بر اساس مدل اول نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر در مولفه صمیمیت روانشناختی باعث ۰/۳۵۵- انحراف معیار تغییر در نمرات گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان می‌شود. همچنین بر اساس مدل دوم نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر همزمان در مولفه صمیمیت روانشناختی و مولفه صمیمیت عقلانی به ترتیب باعث ۰/۳۴۷- و ۰/۱۸۹- انحراف معیار تغییر در نمرات گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان می‌شود. در ضمن بر اساس مدل سوم نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر همزمان در مولفه‌های صمیمیت روانشناختی، صمیمیت عقلانی و صمیمیت زیباشناختی به ترتیب باعث ۰/۳۳۶-، ۰/۱۹۸- و ۰/۱۷۵- انحراف معیار تغییر در نمرات گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان می‌شود. لیکن بر اساس مدل چهارم نشان می‌دهد که یک انحراف معیار تغییر همزمان در مولفه‌های صمیمیت روانشناختی، صمیمیت عقلانی، صمیمیت زیباشناختی و صمیمیت تفریحی-اجتماعی به ترتیب باعث ۰/۳۴۶-، ۰/۱۹۵-، ۰/۲۰۴- و ۰/۱۶۸- انحراف معیار تغییر در نمرات گرایش به خیانت زناشویی پاسخگویان می‌شود.

نتیجه‌گیری

فضای مجازی دنیای وسیع و پیچیده‌ای است که گروه‌ها و افراد مختلف با گرایشها، باورها، اعتقادات و ویژگیهای متفاوت و گوناگون دیگر در آن زندگی میکنند. امروزه شبکه‌های اجتماعی مجازی تمامی حوزه‌ها، معانی، مفاهیم و به‌طور کلی همه‌چیز را تحت تأثیر قرار داده است. ارتباطات شبکه‌ای به مثابه‌ی اساس فعالیت ارتباط انسان، در حال دگرگون ساختن تمام ارتباطات انسانی است. عوامل عاطفی و شخصیتی مانند میزان احساس تنهایی که هر یک ما در درون خودمان احساس میکنیم میتواند بر روی نوع رفتار ما در روابط بین فردی و همچنین راههای انتخابی برای شکلگیری این روابط تأثیر مهمی داشته باشد. با توجه به اینکه احساس تنهایی بر روی رفتارهای فردی و بین فردی بسیار تأثیرگذار است و امروزه از جمله عواملی است که برای پیشبینی رفتار انسان در موقعیتهای مختلف به کار برده میشود و از طرفی استفاده از اینترنت و به دنبال آن استفاده از شبکه‌های اجتماعی به خصوص در بین جوانان و نوجوانان سراسر جهان و از جمله ایران به سرعت رو به افزایش است؛ به طوریکه این روزها به عنوان پرکاربردترین سایتهای اینترنتی معرفی میشوند. بررسی عواملی همچون احساس تنهایی میتواند ما را در شناخت بیشتر کاربرهای این شبکه‌ها کمک کند. تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر زندگی مردم مورد اذعان همه افراد جامعه است؛ شبکه‌های اجتماعی در چند سال گذشته روند نامطلوبی در زندگی مردم داشته اند تا جایی که برخی از استفاده کنندگان به‌عنوان معتادان شبکه‌های اجتماعی یاد میشوند. برخی از استفاده کنندگان از شبکه‌های اجتماعی تا جایی پیش رفته اند که زندگی خانوادگی آنها تحت تأثیر قرار گرفته و مشکلاتی برای آنها به وجود آمده است و گاهی نیز زندگی برخی افراد در اثر استفاده از این شبکه‌ها به مرز و جدایی و

طلاق رسیده است. با توجه به اهمیت فضای مجازی در توسعه جوامع آسیبهای جدی وجود دارد که ضروری است به ریشه یابی آن پرداخت. شناخت این عوامل کمک خواهد کرد تا بتوانیم تأثیرات مثبت سایتهای اجتماعی را در بین کاربران آن افزایش دهیم. همچنین تلاش کنیم تا تأثیرات منفی آن را با حذف این عوامل کاهش دهیم. پژوهش حاضر، با هدف بررسی رابطه میزان استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی با احساس صمیمیت و خیانت زناشویی در دانشجویان انجام شد.

نتایج فرضیه اول پژوهش نشان داد بین دو متغیر خیانت زناشویی با متغیر میزان استفاده از شبکه های مجازی رابطه معنادار وجود دارد. نتایج پژوهش با پژوهش مقدم (۱۳۹۵) پرتو و موسوی (۱۳۹۱) راسل و کلیتون (۲۰۱۱) نورتون و همکاران (۲۰۱۱) و نوئل (۲۰۱۲) همسو است. در تبیین فرضیه سوم پژوهش میتوان گفت رسانه ها و شبکه های مجازی همانند فیس بوک، توئیتر، اینستاگرام و امروزه تبدیل به وسیله ابتدائی ارتباط در اکثر کشورها شده است و افراد ساعات زیادی از روز را در این شبکه ها میگذرانند. این شبکه ها علاوه بر مزایایی که دارد، معایب بیشماری را نیز داراست. متأسفانه عدم فرهنگسازی مناسب در مورد استفاده از این شبکه ها، آسیبهای جدی را متوجه افراد بهویژه کانون گرم خانواده ها کرده است. مهمترین این آسیب ها که ضربه بر پیکره جامعه وارد مینماید، افزایش آمار طلاق در بین زوجین به دلیل سردی روابط بین آنها و بعضاً روابط فرازناشویی و خیانت زوجین است. کاهش تعاملات زوجین به دلیل گذراندن ساعات زیادی از روز در این شبکه ها، باعث سردی روابط بین آنان و عدم توجه به نیازهای یکدیگر شده و تنشهای عاطفی و جنسی بین آنان را دامن میزند. همچنین ممکن است یکی از طرفین درگیر روابط عاطفی با فرد دیگری شده و حضور در این شبکه ها نقطه آغاز سوءاستفاده از اعتماد طرف مقابل و خیانت عاطفی و در شکل عمیقتر آن، خیانت فیزیکی به همسر است. زندگی خانوادگی با خطرانی گره خورده است که استمرار حیات خانوادگی و سلامت خانواده را مختل میکنند. یکی از این خطرهای بی وفایی در زناشویی است که مشکلات زیادی را در پی دارد. انسان موجودی پیچیده و دارای ابعاد مختلفی است که عوامل مختلفی به صورت مستقیم و غیرمستقیم بر روی رفتارها و عملکردهای او تأثیر خواهند داشت. روانشناسان معتقدند که رفتاری که هر فرد از خود نشان میدهد تحت تأثیر عوامل مهمی همچون عوامل محیطی، عاطفی و شخصیتی است. یکی از عواملی که میتواند بر روی رفتارهای ما و شیوه و میزان برقراری ارتباط ما با افراد دیگر تأثیرگذار باشد میزان تنهایی است که هر یک از ما احساس میکنیم. قاعدتاً استفاده از اینترنت و شبکه های اجتماعی مجازی تحت تأثیر این عوامل قرار دارند. انسان در قرن معاصر، با دنیای جدیدی به نام فضای مجازی مواجه شده، که از ویژگیهای متمایزی با دنیای واقعی برخوردار است. فضای مجازی توانمندی هایی برای پیشبرد بهینه امور در اختیار دارد که بشر را قادر میکند تا از آن در عرصه های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، صنعتی، بهداشت و درمان و حتی نظامی استفاده ببرد؛ درعینحال آنچه مسلم است این است که بهرهبرداری صحیح و سودمند از این فضا مستلزم رعایت هنجارهایی است که تخطی از آنها میتواند باعث آسیبهایی شود. کسانی که به این فضا پا میگذارند، اگر آموزش های صحیحی نینند، ابتلاء به آسیب هایی جبران ناپذیر شخصی، اجتماعی و خانوادگی غیرقابل اجتناب خواهد بود. به عبارت دیگر گروه دوستان و شبکه های اجتماعی، خود منبعی برای سوق دادن فرد به استفاده بیشتر از اینترنت هستند. بنابراین، اینترنت تنها به عنوان شیوهای مقابله ای با احساس تنهایی خانوادگی و خلأ عاطفی ایجادشده از جانب خانواده عمل نمیکند نه احساس تنهایی اجتماعی. اگر از آنها استفاده درست شود، این شبکه ها میتوانند محیطی مناسب برای ارتباطات اجتماعی فراهم کنند. شبکه های اجتماعی، جدا از پیامدهای منفی که برای افراد مجرد دارد باعث بروز مشکلات عمدهتری در افراد متأهل و زندگی زناشویی آنان شده است. زنان و مردان متأهل بهجای آنکه اوقات آزاد خود را صرف خانواده و همسر و یا فرزندان خود بکنند، دائم در شبکه ها و فضای مجازی پرسه میزنند. این رفتار بهرمرور باعث بروز مشکلات زناشویی میشود. البته شرایط، زمانی بحرانیتر میشود که افراد متأهل به برقراری ارتباط مداوم با افرادی از جنس مخالف میپردازند. افراد معتقدند چون ارتباط رودررویی در این فضا وجود ندارد و احتمالاً هرگز یکدیگر را ملاقات نمیکند، لذا این ارتباط بلامانع و خالی از اشکال است درحالیکه شکل گرفتن روابط عاطفی و جنسی در خصوص هر یک از زوجین در اینترنت میتواند به جدایی محسوب شده و یا میتواند منجر به «خیانت» همسران از یکدیگر بیانجامد. این رفتار نوعی کاهش رضایت زناشویی است. یکی از آسیبهای شبکه های اجتماعی مجازی کاهش رضایت زناشویی و افزایش خیانت زناشویی است. راه مقابله با آسیب های ناشی از شبکه های اجتماعی و ممانعت از شکل گیری تضاد الگوها و ارزش های سنتی و مدرن بین زوجین آن است که خانواده ها خود به شناخت دقیق الگوها و ارزشهای مهم موجود بپردازند و نحوه درست استفاده کردن از شبکه های اجتماعی را به فرزندان و جوانان خود بیاموزند و با توجه به نفوذ قابل توجه نهاد خانواده در انتقال هنجارها و ارزش ها، با استفاده از سبک انتقالی درونی سازی و متقاعد کردن، به صورت ملایم، چنین سبکی را در انتقال الگوهای موردنظرشان مدنظر داشته باشند. زوجین را به استفاده درست و بهاندازه از شبکه های اجتماعی و دنیای مجازی برای افزایش رضایت زناشویی تشویق کنیم و آنها را از خطرات و تهدیدهای شبکه اجتماعی و دنیای مجازی آگاه کنیم و شبکه های اجتماعی سالم و علمی را ایجاد و راهاندازی کنیم. با توجه به اهمیت حیاتی خانواده، یکی از شیوه های مقابله با تهدیدات فضای مجازی، تقویت مبانی خانواده است. تسهیل ازدواج جوانان، تقویت شرایط اقتصادی خانواده ها، افزایش آگاهی های خانواده، بسترسازی برای تحکیم ارزش های دینی میتواند در تقویت مبانی خانواده مؤثر باشد.

منابع و مراجع

- [۱] بهاری، فرشاد؛ فاتحی زاده، مریم؛ احمدی، سید احمد؛ مولوی، حسین و بهرامی، فاطمه (۱۳۹۰). تاثیر آموزش مهارت های ارتباط همسران بر کاهش تعارض های زناشویی زوج های متعارض متقاضی طلاق، فصلنامه پژوهش های روانشناسی بالینی و مشاوره، ۱(۱)، ۵۹-۷۰.
- [۲] برهانی زاد، شبنم؛ عبدی، رضا. (۱۳۹۶). نقش ابعاد مثلث تاریک شخصیت در پیش بینی صمیمیت و نگرش به خیانت زوجین متقاضی طلاق، اندیشه و رفتار در روانشناسی بالینی، دوره ۱۱، شماره ۴۵، ۱۷-۲۶.
- [۳] بطلانی، سعیده؛ احمدی، سیداحمد؛ بهرامی، فاطمه؛ شاه سیاه، مرضیه؛ محبی، سیامک. (۱۳۹۰). تاثیر زوج درمانی مبتنی بر نظریه دلبستگی بر رضایت و صمیمیت جنسی زوجین، اصول بهداشت روانی، دوره ۱۲، شماره ۲، ۴۹۶-۵۰۵.
- [۴] حسینی نسب، سیدداوود و هاشمی نصرت آباد، تورج. (۱۳۸۸). بررسی رابطه بین جهت گیری مذهبی و سازگاری زناشویی. فصلنامه روانشناسی دانشگاه تبریز. سال چهارم، شماره ۱۴، تابستان.
- [۵] حمیدی، فریده؛ افروز، غلام علی؛ کیامنش، علیرضا؛ رسول زاده طباطبایی، سید کاظم. (۱۳۸۳). بررسی ساخت خانواده دختران فراری و اثربخشی خانواده درمانی و درمانگری حمایتی در تغییر آن، مجله روانشناسی، دوره ۸، شماره ۲، ۱۱۴-۱۲۷.
- [۶] دیوبند، فائزخ؛ مسعودنیا، ابراهیم؛ جسمانی، سمیه. (۱۳۹۲). تاثیر برنامه های ماهواره ای بر نگرش جوانان به روابط نامشروع، پلیس زن، دوره ۷، شماره ۱۹، ۴۲-۵۴.
- [۷] دانش، عصمت. (۱۳۸۹). بررسی اثربخشی روش ارتباط محاوره ای در افزایش سازگاری زناشویی زوج های ناسازگار. خانواده پژوهی. سال ششم، شماره ۳۳، پاییز.
- [۸] رفیعی، شبنم؛ جهمری، فرهاد. (۱۳۹۸). رابطه خیانت زناشویی و سبک های عشق ورزی با رضایت جنسیزوجین از یکدیگر، جامعه شناسی آموزش و پرورش، شماره ۱۱، ۱۴۱-۱۴۹.
- [۹] رستمی، مریم؛ ابوالقاسمی، عباس؛ نریمانی، محمد. (۱۳۹۲). اثربخشی درمان مبتنی بر بهبود کیفیت زندگی بر بهزیستی روانشناختی زوجین ناسازگار، مشاوره و روان درمانی خانواده، دوره ۳، شماره ۱، ۱۰۵-۱۲۴.
- [۱۰] عزتی، نسیم؛ کاکابراتی، کیوان. (۱۳۹۵). پیش‌بینی خیانت زناشویی براساس کیفیت زندگی زناشویی و پنج عامل بزرگ شخصیتی، ماهنامه پژوهش ملل، دوره ۱، شماره ۹، ۳۷-۵۵.
- [۱۱] عدلی پور، صمد؛ قاسمی، وحید؛ کیان پور، مسعود. (۱۳۹۲). شبکه اجتماعی فیس بوک و هویت ملی جوانان، مطالعات ملی، دوره ۱۴، شماره ۴، ۱۴۱-۱۶۴.
- [۱۲] مهرابی زاده هنرمند، مهناز. (۱۳۸۹). اثر بخشی افزایش مهارت های زندگی در افزایش سازگاری زناشویی زنان متأهل ۴۰ - ۲۰ سال. مجله مطالعات آموزش و یادگیری. دوره دوم. شماره اول. بهار و تابستان.
- [13] Abraham GP, de Bruyne T. (2000). Conflict management style and marital satisfaction. *Journal of sex and marital therapy*, 26(4): 321-334.
- [14] Broman, C.L. (2005). Marital quality in black and white marriages. *Journal of Family Issues*, 26(4), 431-441.
- [15] Coombs, Robert (1991). Marital status and personal well- Being: A literature Review, *Family Relations*, 40: 97-102.
- [16] Demo, D. H., & Alan, C. A. (1996). "Singlehood" marriage and remarriage: The effects of family structure and family relationships on mothers "well-being". *Journal of Family Issues*, 17, 386-407.
- [17] Gottman, J. M., & Levenson, R. W. (2002). The timing of divorce: Predicting when a couple will divorce over a 14 years period. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 737-745.
- [18] Gordon, K. C, Baucom, D. H., & Snyder, D. K. (2005). Forgiveness in couples: Divorce, affairs, and couples therapy. In E. Worthington (Ed.), *Handbook of forgiveness* (pp. 407-421). New York: Routledge.
- [19] Halford, W. K., Sanders, M. R., & Behrence, B. C. (2001). Can skills training prevent relationship problems in at-risk couples? Fear- year effects of a behavioural relationship education problem. *American. Journal of family psychology*, 15(4), 750-768.

- [20] Johnson, M. D., Cohan, C. L., Davila, J., Lawrence, E., Rogge, R. D., Karney, B. R., Sullivan, K. T., & Bradbury, T. N. (2005). Problem-solving skills and affective expressions as predictors of change in marital satisfaction. *Journal of Consulting & Clinical Psychology*, 73 (1): 15-27.
- [21] Johnson, C. A., Stanley, S. M., Glenn, N. D., Amato, P. R., Nock, S. L., Markman, H. J., & Dion, M. R. (2002). Marriage in Oklahoma: 2001 baseline statewide survey on marriage and divorce. Bureau for Social research, Oklahoma State University.
- [22] MacNeil, S. & Byers, E.S. (2005). Dyadic assessment of sexual self-disclosure and sexual satisfaction in heterosexual dating couples. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22, 169-181.
- [23] Patrick S, Sells JN, Giordano FG & Tollerud TR. (2007). Intimacy, differentiation, and personality variables as predictors of marital satisfaction. *The Family Journal*, 15:359-367.
- [24] Sinha, S. P. and Mackerjee, N. (1999). Marital adjustment and space orientation. *Journal of Social Psychology*, 130: 633-639.
- [25] Veroff, J., Young, A., & Coon, H. M. (2000). The early years of marriage. In R. M. Milardo & S. Duck (Eds.), *Families as relationships* (pp. 19-38). New York: John Wiley.